

JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY

FŐSZERKESZTŐ:

DÁRDAY SÁNDOR

KAPCSOLATBAN A

DÖNTVÉNYTÁRRAL

TÁRSSZERKESZTŐ:

FABINY FERENCZ

Szerkesztőség: V., Mérleg-utca 1.

Kiadóhivatal: IV., Egyetem-utca 4.

Megjelen minden pénteken

ELŐFIZETÉSI DIJ:

félévre 12 korona * negyedévre 6 korona

A kéziratok bérmentve a szerkesztői irodába küldendők. — A megrendelések a kiadóhivatalhoz intézendők

Tartalom: A büntető-törvénykönyvek módosítása és kiegészítése. *Dr. Balogh Jenő* egyetemi tanártól. — Szaktanácskozmány a büntető-novella tárgyában. *Dr. Balog Arnold* budapesti ügyvédtől. — A felteteles elítéléshez: A clausula commissoria. *Dr. Nyári Jenő* budapesti ügyvédtől. — A házasságon kívül született gyermek és joggyakorlatunk. *Dr. Márkus Dezső* kir. curiai kiségitő bírótól. — A végrehajtási viszonyosság kérdéséhez Ausztriával szemben. *Dr. Brachfeld Dezső* budapesti ügyvédtől. — Különfélék.

Melléklet: Büntetőjogi Döntvénytár. — Kivonat a «Budapesti Közlöny»-ből.

A büntető-törvénykönyvek módosítása és kiegészítése.

1888 május hava óta, amidőn t. i. Fabiny Teofil igazságügyminiszter néhány legfőbb igazságügyi hatóságnak akkori vezetőjétől és két szakférfiutól a büntető-törvénykönyvek megváltoztatása, illetőleg pótlása kérdésében véleményt kért, nagyon sokat irtak és tanácskoztak a magyar Btk. revíziójáról, illetőleg novellájáról vagy módosításáról és kiegészítéséről, melyet a különböző kormányok 16 év óta több ízben programjukba is fölvettek, sőt amelyről egy alkalommal a trónbeszéd is mint valami a közel jövőben megoldandó törvényhozási feladatról emlékezett meg.

Szilágyi Dezső igazságügyminiszter az első (Schedius-féle) tervezetet 1890-ben tette közzé, ennek újabb, gyökeresen átdolgozott és kiegészített szövegezését pedig 1892 májusban az országgyűlés képviselőháza elé is terjesztette.

Erdély Sándor igazságügyminiszter 1895-ben visszavonta az előbb említett törvényjavaslatot és a büntető-törvénykönyvek nagyérdemű és fáradhatlan kommentátorának, *Edvi Illés Károly* ügyvédnek adott megbízást újabb törvénytervezet szerkesztésére.

Dr. Plósz Sándor igazságügyminiszter megbízásából 1903-ban e sorok írója mutatott be a Btk. általános részének módosítását tartalmazó nagyobb munkálatot; később ugyanazon évben egyidejűleg kapott kormány megbízás alapján dr. Finkey Ferencz sárospataki és dr. Angyal Pál pécsi jogtanárok, t. kartársaim készítettek újabb, az előbbieknél jóval terjedelmesebb tervezeteket.

E tárgyban hivatalos szaktanácskozmányokat 1890-ben, 1898-ban, 1901-ben, 1903-ban és 1905-ben tartottak. Az 1898 óta szerkesztett törvénytervezeteket, valamint a tanácskozmányok jegyzőkönyveit ez ideig nem tették közzé.

A Magyar Jogász-Egyletnek 1901 november 16-án tartott ülésén dr. Reichard Zsigmond mutatott be egy nagyobb terjedelmű tervezetet, (Magyar Jogász-Egyleti értekezések, 196. füzet), melyre nézve dr. Várady Zsigmond (id. ért. 197. füzet) és mások észrevételeket tettek.

Ugyancsak a Magyar Jogász-Egyletben legutóbb a budapesti büntető-törvényszék kiváló elnökének, Zsitvay Leó urnak 1905 április 8-án tartott becses előadása kapcsán (Magyar Jogász-Egyleti ért. 248. f.) több figyelemre méltó felszólalás hangzott el.

Összegyűjtve, egész kis könyvtárra menne az a sok tanul-

mány, értekezés, cikk, amit az utolsó két évtizedben hazai szakférfiaink a Btk. novelláris módosítása, illetőleg revíziója kérdésében, vagy egyes részeinek, különösen büntetési rendszerének tüzetesebb bírálata végett akár önálló munkákban, akár a szaklapok hasábjain megírtak.

Sok mindenféle oka van annak, hogy mindez a törekvés, tanulmány és buzgó munka, nevezetesen Schedius, Edvi-Illés, Finkey és Angyal becses törvényelőkészítő munkálatai is mindeddig nem vezettek eredményre. Ilyen ok volt egyebek közt az, hogy más fontos, nagy terjedelmű, sőt részben korszakos törvényelőkészítő és életbeléptető munkálatok (így a bűnvádi perrendtartás, az esküdtbírói törvény és életbeléptető törvények, továbbá a teljes polgári perrendtartás előkészítése és az előbbieknél hatályba léptetése) évek hosszú során át lekötötték a törvény előkészítésével megbízottak, valamint az igazságügyi kormányok munkásságát, a legutóbbi években pedig a közismert sajnós politikai viszonyok előre elvették a szakkörök többségének munkakedvét olyan munkától, amely célját előreláthatólag amúgy sem érthette volna el.

A Btk.-ek módosításának és kiegészítésének kérdése legutóbb ismét aktualissá vált.

Az igazságügyminiszteriumban f. é. január 4-én összeült szaktanácskozmány alkalmából ehelyütt egyelőre csak a legújabb törvénytervezet vezérgondolatáról és a legsürgősebb módosítások és kiegészítések keretei tekintetében kívánom alábbi gondolataimat a szakkörök bírálata alá bocsátani:

I. Novella vagy revisio?

Az eddigi előkészítő munkálatok és tárgyalások elhuzódásának egyik oka az, hogy tulságosan sokat vitatkoztunk afelett, vajjon minő keretekben és minő kérdésekre kellene kiterjedni a Btk. módosításának?

E részben álláspontom a következő:

Az 1878:V. tcz. egyike ugyan legjobb törvénykönyveinknek, mely egyes részletkérdésekben akkori előképeihez mérve, előbbre is vitte az európai törvényhozást, de mégsem új utakat nyitó, sőt általánosságban véve nem is önálló alkotás.

Minden törvénykönyvnek egyedül megbízható bírálója, a gyakorlati alkalmazás bebizonyította azt is, hogy Csemegi Károly, akinek rendkívüli jogi tudását és a jogdogmatika terén kifejtett mély és alapos, hazánkban sok irányban korszakalkotó munkásságát senki nálamnál jobban nem értékelheti, egyes fejezetek szövegezését, illetőleg egyes intézmények (pl. a fiatakoruakra vonatkozó rendelkezések, a magánindítvány) szabályozását teljesen elhibázta.

A Btk.: a büntetési tételek és a mellékbüntetések megállapításában szintén sok visszás rendelkezést és egymással összhangzásban nem álló szabályt tartalmaz. A bírói gyakorlat 26 év alatt minden kétségen felül bebizonyította, hogy a Btk. a minősített lopást és egy-két más bűncselekményt tulszigorúan büntet, ellenben számos más, hazánkban — sajnós — nagyon elharapódzott üzelmeket, gazdasági és más visszaéléseket (pl. a traite des blanches név alatt

ismerteket egészen megtorolatlanul hagy vagy legalább azokkal szemben igazolatlanul enyhe.

Mindezeknél is nyomatékosabb a következő célzatosan utóljára említett tény. Sem a Btk.-nek, sem nagytehetségű és nagyérdemű szerkesztőjének nem hibája, hanem csak szerencsétlenségük, hogy kodexünk oly időben készült, amidőn az *nem* is lehetett *új utakat, nyitó* törvényhozási alkotás, hanem évtizedekre kiterjedő hosszú törvényhozási fejlődésnek csak *utolsó terméke* gyanánt jelentkezhett.

Valóban fátuma volt ennek a törvénykönyvnek, hogy épen abban az évben, mikor a tervezete elkészült, a büntetőjog terén fölléptek azok a radikális új irányok, amelyek ezt a tudományágat az utolsó három évtized alatt a leghevesebb tudományos küzdelmek színterévé tették, de egyuttal nagyobb arányokban előbbre vitték, mint a jogtudományok valamely más ágát. Csemegi értékesítette és legnagyobb-részenben tényleg értékesítette is mindazt, amit a német, osztrák, franczia, olasz és belga jogtudomány és törvényhozás 1876-ig az anyagi büntetőjog terén felmutathatott, de nem volt olyan irányu tehetség, aki uttörő lángeszével törvényhozási téren egészen új utakat vág.

Magának az egész büntetőjogtudománynak haladása, amely napjainkban nem is annyira egyes korszakos jelentőségű munkák megírására, mint inkább új tudományágak kifejlődésére, új kutatási módszerek alkalmazására, az egész művelt világ valamennyi kiváló tudományos munkájának gyakran egymástól elszigetelt és mégis egymást kiegészítő működésére vezethető vissza, természetesen előre nem látható és messze tulszárnyalja a legnagyobb jogtudósnak vagy a legkiválóbb törvényhozónak munkáját és érdemeit is.

Az anyagi büntetőjog terén pedig ez a haladás az utolsó három évtizedben, tehát sajátzerű véletlen következtében épen azon idő óta, amióta Csemegi tervezetét elkészítette, tényleg bekövetkezett.

A közelmúltban más helyütt* behatóbban ismertettem azon eltérő iskolákat, melyek 28 év óta a büntetőjognak legtöbb alapvető nagy kérdéseiről heves tudományos küzdelmet folytatnak. E tudományos kutatások és viták eredménye gyanánt a törvényhozási szabályozás céljából már ma megállapíthatunk annyit, hogy sokban igazságos az a szigorú bírálat, melyben egyes kriminológusok, valamint a közvetítő büntetőjogi iskolák némely munkásai a tételes jogoknak számos fogyatkozását a társadalmi viszonyok vizsgálata alapján és új segédtudományok felhasználása, illetőleg új kutatási módszerek alkalmazása folytán kimutatták.

Részemről nagyon óvatos vagyok ugyan az új törvényhozási kísérletek eredményeinek megítélésében, de örömmel szolgál az a tapasztalat, hogy az újabb, a jövő fejlődés elé a jelenleginél igazságosabb és tökéletesebb utakat nyitó törvényhozási alkotások, pl. az ugynevezett feltételes elítélés intézménye vagy a fiatalokorra vonatkozó franczia, holland, északamerikai, német intézmények és jogszabályok nemcsak a magyar tételes joggal szemben határozott haladásnak tekintendők, de gyakorlati alkalmazhatóságukban is általában véve beváltak.

A fennebbiekből kitűnik, hogy ez idő szerint már magam részéről is *szükségessé tartom* büntetőjogkönyveinknek *oly keretekben* való módosítását és kiegészítését, *amely meghaladja* valamely kis terjedelmű törvény, ahogy röviden a nyelv szokás megjelölni szokta, *a novella kereteit*. A revízióra (ahogy a gyökeres és szélesebb keretekben mozgó módosítás és kiegészítést legtöbbször megjelölik), becses előmunkálataink is vannak készen *Edvi Illés Károly* ügyvéd ur, továbbá *Angyal Pál* és *Finkey Ferencz* kartársaim tervezeteiben. Míndamellet bizonyos, hogy a törvénytervezet szövegének

végleges megállapítása, indokolással való ellátása, a szaktanácskozmányokon és az országgyűlés képviselőházának és főrendiházának bizottságaiban, valamint a plenumban való tárgyalása természetesen jóval több, mint néhány hónapra terjedő időt venne igénybe; bizonyos, hogy egy év alatt ilyen törvény nem volna megalkotható.

Már pedig büntető-törvénykönyveinknek vannak olyan hiányai, hézagai és helytelén rendelkezései, amelyek a *legsürgősebb* törvényhozási alkotást teszik kívánatosá.

II. A legújabb törvénytervezet alapfelfogolata és keretei.

Már maga a most említett tény indokolja, hogy abban a törvénytervezetben, melyet az igazságügyi kormánynak 1906 novemberben kapott megtisztelő felszólítására, a korábbi törvényelőkészítő munkálatok és különösen 1903. évi tervezetem idevágó részeinek felhasználásával szerkesztettem, arra kellett törekednem, hogy *lehetőleg szűk* keretekben orvosolhassanak a büntető-törvénykönyvnek azon viszásságai, melyek kijavítását a gyakorlati jogélet tapasztalatai hosszabb idő óta *égetően sürgősnek* jelezték és melyeknek *mielőbbi* megszüntetését igazságszolgáltatási érdekek immár elodázhatlanul követelik. Egyuttal tervezetem, amennyire a szűk keretek megengedik, megkísérli betölteni büntető-törvénykönyvünknek azokat a hézagait, melyeket a szakférfi azon az alapon kénytelen megállapítani, mert a büntetőjog tudománya és a törvényhozás harmincz év óta több irányban igen jelentékenyen haladt.

Az előbbi szempont alá esnek különösen *a fiatalokorra vonatkozó* jogszabályok megváltoztatása, a *«traite des blanches»* név alatt összefoglalt üzelmek megtorlása, valamint (ami napról-napra legégetőbben érezhető,) *a minősített lopás büntetésének új szabályozása*.

Az utóbbi szempontból igazoltnak tartom azt, hogy a büntetés feltételes felfüggesztésének, vagy amint (bár nem helyesen) nálunk szélteben nevezik, a *«feltételes elítélés»*-nek intézménye törvényhozásunkba is bevéssék és mind az anyagi jog, mind a hatáskör és eljárás szempontjából hazai viszonyainknak és igazságügyi szervezetünknek megfelelően szabályoztassék.

Négy főtárgya van tehát a most elkészült törvénytervezetnek. Emellett azonban szintén kormány megbízás alapján Edvi Illés Károly urral együtt továbbra is folytatni fogjuk azon *nagyobb terjedelmű* törvényelőkészítő munkálatokat, amelyek szükségesek avégből, hogy a Btk. mind általános, mind különös részének a részletekben való módosítása és kiegészítése *mindazokban az irányokban*, amelyekben ez a gyakorlat tapasztalatai, valamint a tudomány és törvényhozás haladása folytán szükségesnek bizonyult, mihelyt arra *nagyobb terjedelmű* törvényalkotás keretében mód és idő lesz, a szükségnek megfelelő *revizionális törvény* alakjában is *mielőbbi* megtörténhessék.

Dr. Balogh Jenő,
egyetemi tanár.

Szaktanácskozmány a büntetőnovella tárgyában.

Az igazságügyminisztériumban megtartott szaktanácskozmány két ülésében általánosságban tárgyalta a novella-tervezetet.

Legelsősorban az a kérdés került vita alá, hogy megfelelnek-e a novella tervezett keretei?

A novella tudvalevően négy tárgyat ölel fel: a feltételes elítélést, a fiatalokorra való elbánásra vonatkozó szabályokat, a minősített lopás büntetésének újból való szabályozását és a kerítésre vonatkozó szabályokat.

Az értekezleten felszólaltak valamennyien hangsúlyozták, hogy a minősített lopásokra vonatkozó módosítások a legsürgősebbek. Erre a lapunkban évtizedek óta követelt reformra nézve az értekezleten véleményeltérés nem volt

* Budapesti Szemle, 1906. évfolyam okt.—decz. füz. 128. kötet 30—46., 221—237., 358. és köv. l.